

Beleidsplan begraafplaatsen

2025-2040

Gemeente Raalte

www.raalte.nl

Inhoudsopgave

Bestuurssamenvatting	4
1. Inleiding	5
1.2 Doel	6
1.3 Proces	6
1.4 Leeswijzer	6
2. Evaluatie bestaand beleid	7
Algemeen beeld evaluatie	7
Beleidsdoelen 2009	7
1. Algemene maatschappelijke ontwikkelingen	7
2. Capaciteitsontwikkeling	7
3. Beeldkwaliteit	8
4. Begraven in eigen grond	8
5. Gemeentelijke regelgeving	8
3. Huidige situatie op de gemeentelijke begraafplaatsen	9
Drie gemeentelijke begraafplaatsen	9
1. Begraafplaats Heino	11
2. Begraafplaats Pleegste	12
3. Begraafplaats Westdorp	13
4. Behoefte en capaciteit begraafplaatsen	14
5. Participatie	16
Samenvatting van resultaten enquête	16
Samenvatting interviews uitvaartondernemers	16
6. Ontwikkelingen en trends	17
Ontwikkelingen en trends	17
1. Afname van het aantal begravingen	17
2. Natuurlijk begraven	17
3. Versterken duurzaamheid	17
4. Resomeren	17
7. Visie en beleid	18
Actualisatie van het beleid 2025	18
Speerpunten nieuw beleid	18

8. Realisatie van beleid, wat gaan we daarvoor doen?	19
1. Handhaven huidig kwaliteitsniveau	19
2. Versterken duurzaamheid en biodiversiteit	19
3. We creëren voldoende begraafcapaciteit	19
4. Natuurlijk begraven	19
5. Bestemmen laatste resten na resumeren	19
6. Versterken van de inzet op informatie en communicatie	19
7. Actualisatie van de exploitatie begraafplaatsen	20
8. Actualiseren van de gemeentelijke regelgeving	20
9. Aandachtspunten actualisatie van de exploitatie	21
Inzicht in kosten	21
Benchmark	21
10. Ons actieprogramma	22
1. Actualiseren van het beheerplan begraafplaatsen.	22
2. Actualiseren gemeentelijke regelgeving	22
3. Actualiseren van de exploitatie	22
4. Verkenning natuur begraven	22
Bijlagen	
1. Aandachtspunten herziening exploitatie en tarieven	23
2. Benchmark	24

Bestuurssamenvatting

De gemeente Raalte heeft drie begraafplaatsen in eigendom en beheer gelegen in Heino aan de Rozendaelseweg, in Raalte aan de Westdorplan en in het buitengebied tussen Raalte en Heeten, genaamd Pleegste. Hiermee wordt voorzien in wettelijke plicht op basis van de Wet op de Lijkbezorging. Daarnaast kennen we nog een kleine Joodse begraafplaats aan de Van der Wijckstraat in Raalte.

Het beleidsplan “Begraven in Raalte” uit 2009 is geëvalueerd en geactualiseerd. Gesteld kan worden dat het oude beleidsplan goed heeft gefunctioneerd en dat de beleidsdoelstellingen zijn gerealiseerd. Echter tijden veranderen, inzichten wijzigen en er komen nieuwe ontwikkelingen in beeld. Dit hebben wij getoetst in een participatietraject, waarop we de beleidsdoelstellingen hebben geactualiseerd. In dit nieuwe beleidsplan begraafplaatsen Raalte houden we wat goed ging vast en maken we ruimte voor enkele aanpassingen.

Ons beleid richt zich op het handhaven van de beeldkwaliteit en de onderhoudsniveaus. We gaan aandacht besteden aan zaken die vervangen moeten worden, zoals de paden op de begraafplaatsen Westdorp en Heino. Om te voorzien in voldoende plekken om te kunnen begraven zetten wij in op een actief ruimingsbeleid. Dat wil zeggen dat na het aflopen van de termijnen van de grafrechten, op het moment dat duidelijk is dat deze niet verlengd worden, het graf wordt geruimd en de laatste stoffelijke resten in een verzamelgraf worden begraven. Ook bieden wij ruimte voor de asbestemmingen, zoals het aanbieden van plekken voor het verstrooien van as. In deze lijn willen we ook ruimte bieden voor de laatste bestemming van de resten na resomeren.

We staan open voor nieuwe ontwikkelingen, zoals het biodiverser inrichten van de begraafplaatsen. Ook willen we extra inzetten op het beter vindbaar maken van informatie om graven terug te vinden. Onze dienstverlening zetten we op het huidige niveau voort. Verder willen we een verkenning uitvoeren naar de haalbaarheid van natuur(lijk) begraven op de gemeentelijke begraafplaatsen.

Dit alles is vervat in het beleidsplan begraafplaatsen 2025-2040, dat we zien als een basisdocument. De uitwerking hiervan vindt plaats in de vorm van het actualiseren van het beheerplan begraafplaatsen, de gemeentelijke regelgeving en de exploitatie. Nadere voorstellen hieromtrent volgen.

1. Inleiding

De gemeente Raalte heeft drie begraafplaatsen in eigendom en beheer. Hiermee wordt voorzien in de wettelijke plicht op basis van de Wet op de Lijkbezorging. Daarnaast kennen we in de gemeente Raalte de nodige kerkelijke begraafplaatsen. Bijzonder is de Joodse begraafplaats aan de Van der Wijckstraat in Raalte. Op enkele begraafplaatsen zijn oorlogsgraven uit de Tweede Wereldoorlog te vinden.

In 2009 is het beleidsplan 'Begraven in Raalte' vastgesteld voor de drie gemeentelijke begraafplaatsen (Heino, Pleegste en Westdorplan). Dit beleidsplan is aan een herziening toe en dit nieuwe plan biedt de basis voor o.a. het actualiseren van het beheerplan voor de begraafplaatsen en het actualiseren van de gemeentelijke regelgeving en de exploitatie.

We zien dat de maatschappelijke context rond het begraven sterk wijzigt. Op dit moment kiest ongeveer 2/3 voor een crematie. Deze autonome ontwikkeling leidt tot minder begravingen. Ook het aantal bijzettingen en verstrooien van as op de gemeentelijke begraafplaatsen neemt af en daarmee de inkomsten uit grafrechten.

1.2 Doel

Met deze actualisatie van het beleidsplan begraafplaatsen willen we de nieuwste ontwikkelingen en wensen meenemen in het te voeren beleid.

Daarbij bestaat de behoefte aan een bredere, integrale blik ten aanzien van diverse vraagstukken omtrent de begraafplaatsen. Aspecten als capaciteitsbehoefte, het streefniveau ten aanzien van het beheer en onderhoud, dienstverlening en communicatie komen aan de orde. Daarnaast willen we in dit beleidsplan ingaan op nieuwe ontwikkelingen als het natuur(lijk) begraven, het stimuleren van biodiversiteit en het resomeren. Ook willen we een goed inzicht in de kosten en baten om zo te komen tot een weloverwogen inzet van middelen.

Er is een grondige analyse uitgevoerd door een adviesbureau. Mede op basis hiervan is een visie opgesteld die de basis vormt voor de beleidskeuzes die de gemeente Raalte maakt. Dit is opgenomen in het voorliggende "Beleidsplan begraafplaatsen 2025-2040".

1.3 Proces

Ten behoeve van dit onderzoek zijn de drie gemeentelijke begraafplaatsen bezocht. Er is door het adviesbureau gekeken naar het beheer en onderhoud, de voorzieningen, eventuele aandachtspunten en toekomstmogelijkheden. De landelijke trends en ontwikkelingen zijn getoetst op de toepasbaarheid op de begraafplaatsen en de behoefte in de (omgeving van de) gemeente Raalte. Ook is er een analyse gemaakt van de exploitatie, gemeentelijke wet- en regelgeving, informatie en communicatie en het huidig begraafplaatsbeheer.

Er zijn interviews gehouden met twee lokale uitvaartondernemers die regionaal actief zijn. Daarnaast is er een enquête uitgevoerd met 219 respondenten.

Ook zijn de medewerkers van de gemeente van diverse betrokken afdelingen en de domeinmanager Beheer en Publiek geïnterviewd. Tenslotte is er een themasessie gehouden met het college van B&W om richting op te halen voor het beleid. Door deze verkenningen is veel input opgehaald, dit is verwerkt in het beleidsplan.

1.4 Leeswijzer

In het bovenstaande heeft u kort de aanleiding en het doel van het beleidsplan begraafplaatsen 2025-2040 kunnen lezen.

In hoofdstuk 2 leest u een beknopte evaluatie van het bestaande beleid. Een goed beeld van de huidige situatie op de begraafplaatsen is beschreven in hoofdstuk 3. De behoefte en beschikbare capaciteit leest u terug in hoofdstuk 4. In hoofdstuk 5 zijn de resultaten van het participatietraject samengevat.

Ook op het gebied van de begraafplaatsen staat de tijd niet stil, relevante ontwikkelingen en trends zijn beschreven in hoofdstuk 6, gevolgd door hoofdstuk 7 met daarin centraal de visie en het beleid. Om de visie en het beleid handen en voeten te geven zijn hiervoor de uitgangspunten opgenomen in hoofdstuk 8. De aandachtspunten voor het actualiseren van de exploitatie zijn opgenomen in hoofdstuk 9. We sluiten dit document af met de concrete vervolgacties in hoofdstuk 10.

2. Evaluatie bestaand beleid

Algemeen beeld evaluatie

We kunnen stellen dat het beleidsplan uit 2009 en het daaraan gekoppelde beheerplan goed hebben gefunctioneerd. De beleidsdoelstellingen zijn gehaald op het gebied van dienstverlening, het bieden van voldoende capaciteit, het realiseren van de gewenste uitstraling en beheerkwaliteit.

Uit een enquête (maart 2024) blijkt dat het grootste deel van de respondenten het kwaliteitsniveau van de begraafplaatsen als (redelijk) positief ervaart. Als kanttekening moeten we hierbij plaatsen dat de exploitatie en de mate van kostendekking als zorgpunt moeten worden gezien. Ook zijn er wensen om de communicatie en informatievoorziening te verbeteren. Tevens is de gemeentelijke regelgeving gedateerd.

Beleidsdoelen 2009

Het huidige beleidsplan dateert uit 2009. De beleidsdoelen die destijds zijn gesteld hebben we beknopt weergegeven, met daaraan gekoppeld de status 2024.

In 2009 is de volgende visie opgesteld:

“De gemeente Raalte biedt adequate voorzieningen om uitvoering te geven aan haar taak op basis van de Wet op de Lijkbezorging, waarbij de aangeboden diensten kunnen steunen op een maatschappelijk draagvlak”.

Om deze beleidsformulering inhoud en uitvoering te geven is er een viertal aspecten uitgewerkt:

1. Algemene maatschappelijke ontwikkelingen;
2. Capaciteitsontwikkeling;
3. Beeldkwaliteit;
4. Begraven in eigen grond.

1. Algemene maatschappelijke ontwikkelingen

Beleidsplan 2009-2024

In de beleidsuitgangspunten is opgenomen dat de gemeente Raalte veel waarde hecht aan het bieden van vrijheid op het gebied van de persoonlijke invulling van een uitvaart en begrafenis. Door middel van het bieden van faciliteiten en gerichte dienstverlening wil de gemeente dit realiseren.

Status in 2024

De gemeente heeft de dienstverlening hoog in het vaandel staan. Een concreet voorbeeld hiervan is het aanstellen van een beheerder voor de begraafplaatsen, ruim 2 jaar geleden. De beheerder richt zich (mede) op de dienstverlening en probeert voor zover als haalbaar en realistisch, invulling te geven aan de wensen van de nabestaanden. Daarnaast neemt hij een deel van het onderhoud van de groenvoorziening voor zijn rekening.

2. Capaciteitsontwikkeling

Beleidsplan 2009-2024

De gemeente Raalte wil op basis van de Wet op de Lijkbezorging invulling geven aan haar wettelijke taak, namelijk de mogelijkheid bieden tot begraven. In 2009 is gemeente breed een inschatting gemaakt van de behoefte in relatie tot de capaciteit. In zijn totaliteit wordt geconstateerd dat er binnen de gemeentelijke begraafplaatsen voldoende capaciteit is voor de behoefte tot en met 2024. Er ontbreekt echter een specificatie per begraafplaats.

Status in 2024

Voor het nieuwe beleidsplan is per begraafplaats een behoefte- en capaciteitsberekening gemaakt. Begraafplaatsen Heino en Pleegste bieden, zeker met een actief ruimingsbeleid voldoende capaciteit om aan de behoefte te voldoen. Begraafplaats Westdorp had in 2023 nog maar een tweetal vrije graven. Inmiddels is nog een "oud" deel geschikt gemaakt waar begraven wordt en is hier ook voldoende capaciteit aanwezig om aan de behoefte te voldoen.

3. Beeldkwaliteit

Beleidsplan 2009-2024

De beeldkwaliteit ten aanzien van het beheer en onderhoud, wat ook wel het netheidsniveau kan worden genoemd wordt gerelateerd aan de landelijke CROW-normen. Dit is een manier om de kwaliteit zichtbaar te maken. A+ is zeer hoog, niveau D is zeer laag. In 2009 is gekozen om de grafvelden op niveau A te onderhouden, voor de randbeplantingen geldt niveau B (standaard).

Status in 2024

De begraafplaatsen ogen verzorgd en goed onderhouden. Het kwaliteitsniveau wordt op A beoordeeld. Uitzonderingen hierop zijn de paden en asbestemmingen.

4. Begraven in eigen grond

Beleidsplan 2009-2024

Toegestaan op drie landgoederen, geen nieuwe uitbreidingen hierop toestaan.

Status in 2024

Geen wijzigingen t.o.v. 2009. Dit betekent dat het begraven in eigen grond alleen is toegestaan op:

- Landgoed Schoonheten
- Landgoed Neppelenbroek
- Landgoed 't Reelaer

5. Gemeentelijke regelgeving

Als gemeente bieden we diensten aan op het gebied van begraven en asbestemmingen. Hiervoor is het nodig dat de gemeentelijke regelgeving up to date is. De huidige beheersverordening dateert uit 2010 en is niet meer actueel. Dat willen we aanpassen. Naast de Wet op de lijkbezorging heeft elke gemeente met een of meerdere gemeentelijke begraafplaatsen een eigen beheersverordening. De beheersverordening regelt het gebruik en beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen. Hierin is onder meer bepaald welk type grafrechten worden verleend en onder welke voorwaarden. Daarnaast is beschreven aan welke voorwaarden voldaan moet worden voordat er begraven mag worden (administratieve handelingen, begraaftijden, e.d.).

3. Huidige situatie op de gemeentelijke begraafplaatsen

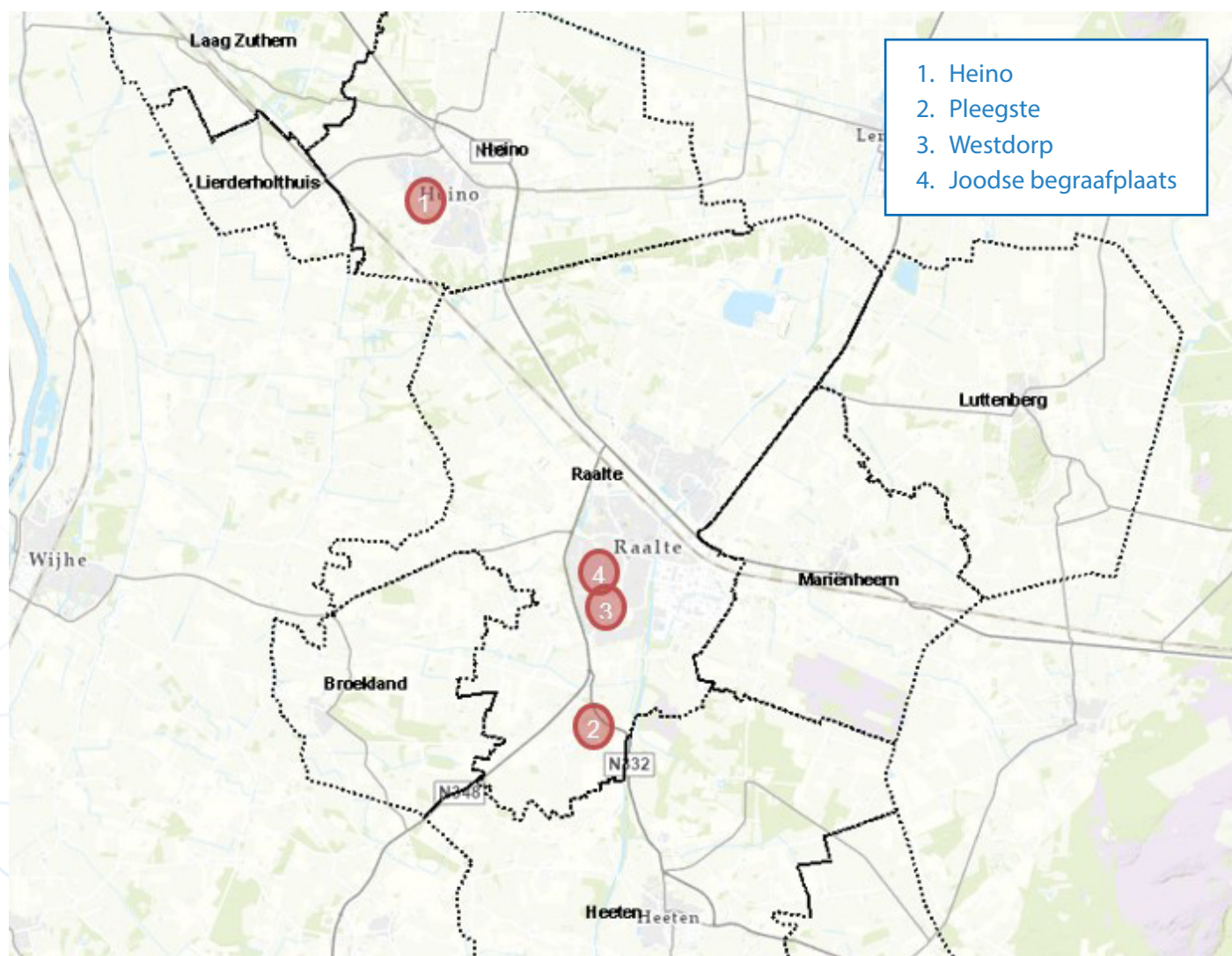
Drie gemeentelijke begraafplaatsen

De gemeente Raalte heeft drie begraafplaatsen in eigendom en beheer.

Onderstaande plattegrond geeft een overzicht van de spreiding van de drie gemeentelijke begraafplaatsen. De gemeentelijke begraafplaatsen zijn geïnventariseerd en beoordeeld aan de hand van de volgende criteria:

- Ruimtelijke kwaliteit (uitstraling, indeling, bereikbaarheid van de graven);
- Voorzieningenniveau (aanwezigheid, serviceniveau, keuzemogelijkheden);
- Beheer en onderhoud (beheer kwaliteit, onderhoudsfrequentie).

De kwaliteitsschouw is uitgevoerd op basis van objectieve maatstaven van het CROW.

Figuur 1. Overzicht gemeentelijke begraafplaatsen Raalte

Onderstaand zijn de begraafplaatsen nader beschreven en is de kwaliteit beoordeeld. In algemene zin kan het volgende worden gesteld.

De begraafplaatsen hebben allen een eigen karakter en identiteit. Dit komt mede door de omgeving waarin de begraafplaatsen liggen (centraal in een dorp of buitengebied). Daarnaast zijn er verschillen op de begraafplaatsen, zoals in het type paden (grindpaden, klinkerverharding, gras en asfalt) en de indeling (vakindeling of rijen). Ook is er gekozen voor verschillende type asbestemmingen; urnengraven, urnenkelders, urnenmuren en columbariums (honingraad). Wat voor alle begraafplaatsen geldt is dat er een strooiveld is en er een grote diversiteit in grafmonumenten (staand en liggend). Daarnaast zijn er op de begraafplaatsen veel lege plekken tussen de graven aanwezig. De begraafplaatsen beschikken niet tot nauwelijks over bewegwijzing.

In de kwaliteitsmeting wordt een onderscheid gemaakt tussen het 'groene' en 'grijze' kwaliteitsniveau. De begraafplaatsen worden goed onderhouden. Het groenonderhoud wordt op A-niveau beoordeeld. Wel zijn er enkele aandachtspunten in het 'grijze' kwaliteitsniveau: verschillende paden (in het bijzonder op Westdorp) en graven zijn technisch in slechte staat, informatie en communicatie is op alle begraafplaatsen beperkt en asbestemmingen (urnenmuur Heino en columbariums Pleegste) dienen te worden opgewaardeerd/vervangen. Bovengenoemde doet afbreuk aan de beeldkwaliteit van de begraafplaatsen. Het algehele kwaliteitsniveau wordt ondanks de aandachtspunten op kwaliteitsniveau A beoordeeld. Dit is in lijn met het huidige streefniveau.

Hieronder volgt een beschrijving per begraafplaats met daaraan gekoppeld een kwaliteitsschouw gebaseerd op de CROW-maatstaven.

1. Begraafplaats Heino

Begraafplaats Heino is gelegen aan de Rozendaalseweg in een bosrijke omgeving. Mede hierdoor heeft de begraafplaats een groenrijk karakter. De begraafplaats bestaat uit een oud- en nieuw deel dat duidelijk van elkaar te onderscheiden is. Het oudere deel heeft een eigen ingang. Bij hevige regenval is dit gedeelte ontoegankelijk. De padenstructuur bestaat uit zand of gras. Met de aanwezigheid van enkele grafkelders heeft dit deel van de begraafplaats een zeker cultuurhistorisch karakter.

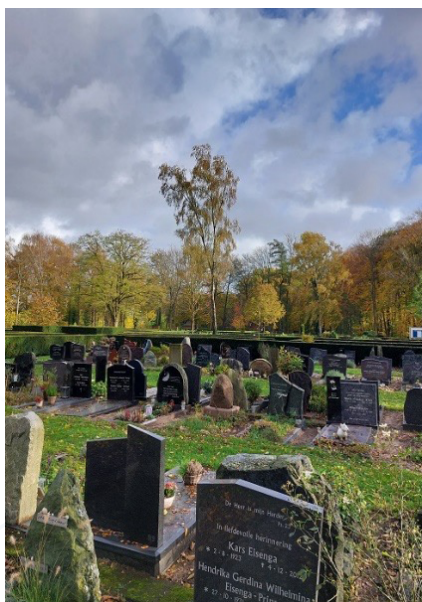
Het nieuwere deel is onder te verdelen in verschillende vakken die zijn afgeschermd door taxushagen. Deze zijn zorgvuldig gesnoeid. Binnen de vakken zijn zowel staande als liggende stenen aanwezig. Er zijn veel lege plekken tussen de graven aanwezig. Het ontbreekt aan een vakindeling en grafnummering. Bij de ingang van het nieuwere deel is klinkerverharding aanwezig. De rest van dit gedeelte bestaat voornamelijk uit gras. Achteraan de begraafplaats bevindt zich een urnenmuur. Hier is op sommige plekken algengroei aanwezig. Daarnaast hebben de tegels rondom de urnenmuur een zwarte aanslag. Op dit deel van de begraafplaats is het ook mogelijk as te verstrooien op een strooiveld en asbussen in een urnengraf bij te zetten.

Goed gewaardeerd:

- + Ruim opgezette, groenrijke begraafplaats
- + Taxushagen zorgvuldig gesnoeid
- + Voldoende en kwalitatief goede inrichtingselementen aanwezig
- + Baarhuisje aanwezig

Aandachtspunten:

- Ontbreken van vakindeling en grafnummering
- Veel lege plekken tussen graven aanwezig
- Verschillende graven in slechte technische staat en matig onderhouden
- Het deel waar de urnenmuur zich bevindt oogt niet goed onderhouden

2. Begraafplaats Pleegste

Begraafplaats Pleegste heeft een klavervormige inrichting en bestaat uit zes delen, aangeduid met de letters A tot en met F. De delen A t/m C worden verbonden door een centrale afscheidssplek met houten kruis. Op de begraafplaats zijn verschillende grafvakken gelegen die worden afgescheiden door beukenhagen. Deze zijn zorgvuldig gesnoeid. Op diverse plekken zijn wel gaten waarneembaar. Dit kan met behulp van inboet geoptimaliseerd worden.

Op de begraafplaats zijn voornamelijk liggende stenen aanwezig. Deze zijn in het gras gelegen. De paden buiten de hagen bestaan voornamelijk uit asfalt. Enkel de centrale afscheidssplek heeft klinkerverharding. Aangrenzend aan de begraafplaats staat een aula genaamd 'Afscheidshuis Pleegste' (niet in eigendom van de gemeente Raalte). Daarnaast staat er bij de ingang een zogeheten 'klokkendoel'. Op de begraafplaats zijn meerdere columbariums naast de paden gesitueerd. Ook is er een veld met columbariums ingericht. Deze columbariums zijn een zeshoekige kolom en worden met meerdere exemplaren gegroepeerd. Hierdoor ontstaat een honingraad motief. Deze passen niet meer in de huidige tijd en zijn aan vervanging toe. De begraafplaats beschikt ook over een strooiveld. Aan de linkerkant van de begraafplaats zijn nog enkele lege velden.

Goed gewaardeerd:

- + Ruim opgezette, groenrijke begraafplaats
- + Zorgvuldig groenonderhoud
- + Voldoende parkeergelegenheden en inrichtingselementen

Aandachtspunten:

- Vele lege plekken tussen de graven aanwezig
- Op enkele plekken gaten tussen de beukenhagen waarneembaar
- Er bevindt zich algengroei op de columbariums
- Ontbreken van vakindeling en grafnummering

3. Begraafplaats Westdorp

Begraafplaats Westdorp is gelegen aan de Westdorplaan in Raalte. De begraafplaats heeft een karakteristieke entree met een monument ter herinnering aan de omgekomenen bij het auto-ongeluk in 1924. De entree draagt positief bij aan de uitstraling van de begraafplaats. De graven zijn gelegen in strakke rijen. Achteraan de begraafplaats is een karakteristiek baarhuis gesitueerd. Hiernaast zijn oorlogsgraven en een herdenkingsboom ter ere aan de bevrijding in 1945 gesitueerd.

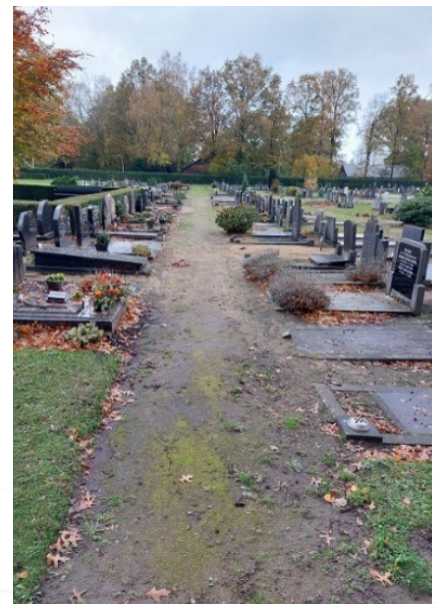
Het merendeel van de graven is te bereiken door half verharde paden. Deze zijn in slechte technische onderhouden staat en matig onderhouden. Op enkele delen op de begraafplaats is klinkerverharding aanwezig. Deze is in prima staat. Verschillende graven zijn technisch in slechte staat (verzakkingen en kapotte/afgebroken monumenten). Op de begraafplaats is het mogelijk asbussen in urnengraven en kelders bij te zetten. Daarnaast is er een strooiveld aanwezig. De begraafplaats had in 2023 nog maar een tweetal vrije graven. Inmiddels is rechtsachter op de begraafplaats nog een "oud" deel geschikt gemaakt waar begraven gaat worden. Dit vak biedt naar verwachting ruimte voor circa 150 graven.

Goed gewaardeerd:

- + Overzichtelijke begraafplaats met strakke grafrijen
- + Inrichtingselementen van goede kwaliteit
- + Herdenkingsmonument/herdenkingsboom en oorlogsgraven aanwezig

Aandachtspunten:

- Halfverharde paden in slechte technische en onderhouden staat
- Verschillende graven technisch in slechte staat
- Begraafplaats gelegen aan een (drukke) doorgaande weg. Dit heeft een verstorend effect op het omgevingsgeluid

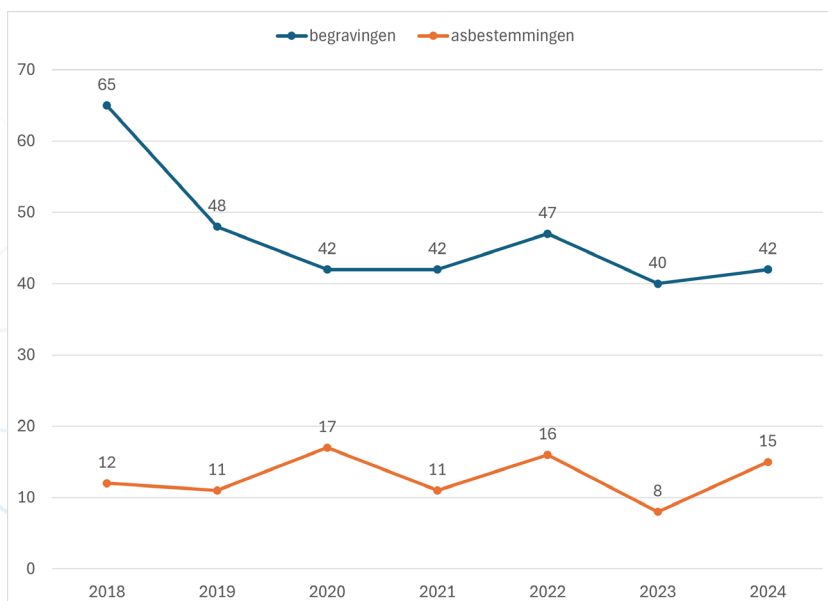
4. Behoefte en capaciteit begraafplaatsen

In dit hoofdstuk wordt de huidige begraafbehoefte en -capaciteit in relatie tot de begraafcultuur van de gemeente Raalte beschreven. Per begraafplaats wordt de huidige begraafbehoefte en -capaciteit berekend en onderzocht waar sprake is van eventuele knelpunten. Bij de behoefte- en capaciteitsberekening is uitgegaan van het volgende:

- Begraafhistorie en ontvangen afstandsverklaringen (2018 t/m 2024) en de vrije (nog te ruimen graven) die door de gemeente zijn aangeleverd via de inventarisatieformulieren in februari 2024;
- Landelijke sterfteprognose;
- Particuliere graven worden voor tien, twintig of dertig jaar uitgegeven;
- Verlengen is mogelijk met 5, 10, 15 en 20 jaar;
- Er wordt een actief aanschrijvingsbeleid gehanteerd;
- De berekening betreft een prognose met een doorkijk tot 2050.

De gemeente Raalte telt circa 38.500 inwoners (cijfers 1-1-2022). In 2022 overleden er volgens het CBS 379 personen in de gemeente. In dit jaar werden 47 overledenen (12,4%) op één van de gemeentelijke begraafplaatsen begraven. Dit is lager dan het landelijke percentage, die was ditzelfde jaar 32,7%³. Het overige deel van de overledenen inwoners van Raalte wordt op een (kerkelijke) begraafplaats elders begraven of gecremeerd. Uitgaande van het landelijke crematiecijfer van 67,3% betekent dat in Raalte in 2022 255 inwoners zijn gecremeerd. In 2022 zijn echter maar 16 asbestemmingen op de gemeentelijke begraafplaatsen terecht gekomen. Dit is slechts 6,3% van het aantal crematies in Raalte.

Ten opzichte van 2018 is er een daling te zien in het aantal begravingen. Dit was echter een piekjaar. De laatste jaren blijft het aantal begravingen vrijwel stabiel. Het aantal asbestemmingen op de begraafplaatsen in 2022 is hoger ten opzichte van 2018 (grafiek 1).

Grafiek 1. Aantal begravingen en asbestemmingen gemeentelijke begraafplaatsen

Samenvattend:

Hieronder worden de resultaten van de behoefte- en capaciteitsberekening van de particuliere graven weergegeven:

Begraafplaats	Vrije particulieren graven	Gemiddeld aantal nieuwe uitgiften per jaar	Capaciteit zonder maatregelen	Nog te ruimen graven	Jaarlijkse graven retour	Capaciteit met actief ruimingsbeleid
Begraafplaats Heino	134	8	Tekort 2037 ^{*1}	187	15	Voldoende
Begraafplaats Pleegste	260 + 270 Vrije vakken F3 en F4	4	Voldoende	512	47	Voldoende
Begraafplaats Westdorp	152 bij benutten vrij vak	2	Voldoende	55	5	Voldoende

Tabel 1 Samenvattende weergave capaciteitsbehoefte begraafplaatsen 2024,

^{*1} tekort Heino indien niet actief wordt geruimd.

5. Participatie

Om input te verzamelen is in maart 2024 een enquête uitgezet onder de inwoners van de gemeente. Deze is ingevuld door 219 personen. Van de 219 respondenten bezoeken 142 de gemeentelijke begraafplaatsen. Daarnaast is gesproken met twee lokale uitvaartondernemers

Samenvatting van resultaten enquête

De begraafplaats Pleegste wordt het meest bezocht. De kwaliteit van de begraafplaatsen wordt positief beoordeeld. Dat geldt ook voor de meeste paden op de begraafplaatsen. Op de begraafplaatsen Heino en Westdorp wordt dit minder beoordeeld.

Er zijn wensen voor meer faciliteiten op de begraafplaatsen als bankjes, watertappunten en harken. Onder de mogelijkheden voor asbestemmingen is de vraag het grootst naar strooivelden. De informatievoorziening op de begraafplaatsen wordt door respondenten als voldoende beschouwd, wel is er behoefte aan een plattegrond van de begraafplaats op het informatiebord. De website van de gemeente Raalte wordt door het overgrote deel niet bezocht. Onder de respondenten is weinig behoefte aan contact op een vast moment met de begraafplaatsbeheerder om vragen te stellen. Natuurlijk begraven kan op redelijk veel belangstelling rekenen, resomeren wordt op kleine schaal overwogen. Er is relatief weinig interesse in een overdekte gedenkplek op de begraafplaatsen (circa 15%); Een lichtjesavond of een rondwandeling met historische achtergrond is het meest populair wanneer het gaat om het organiseren van nevenactiviteiten.

Samenvatting interviews uitvaartondernemers

Uitvaartondernemers staan in direct contact met nabestaanden. Dat levert extra inzicht op ten aanzien van de behoeften. De belangrijkste punten zijn hieronder weergegeven.

Uitvaartondernemers zien een lichte daling van het aantal begrafenissen. De tarieven die de gemeente Raalte in rekening brengt worden als 'prima' ervaren. Ook is men tevreden over het onderhoud. Wel zijn er aandachtspunten ten aanzien van de vele lege plekken tussen de graven en er wordt aandacht gevraagd voor de paden, met name op de begraafplaats Westdorp. Ook de asbestemmingen zoals die nu worden aangeboden worden als verbeterpunt ervaren, evenals het ontbreken van bewegwijzering.

Over de samenwerking met de gemeente Raalte is men tevreden. Uitvaartondernemers zien de vraag naar natuurlijk begraven toenemen. Ecologisch beheer wordt als een belangrijke toegevoegde waarde gezien, wel is het van belang hierover goed te communiceren met nabestaanden.

6. Ontwikkelingen en trends

Ontwikkelingen en trends

Sinds 2009 hebben de nodige maatschappelijk ontwikkelingen plaatsgevonden die ook een weerslag hebben op het begraven in de gemeente Raalte. Dit zijn aspecten die we zelf zien of die voortkomen uit het participatietraject (zie hoofdstuk 5). Aspecten waarmee we mogelijk rekening hebben te houden worden in het onderstaande behandeld.

1. Afname van het aantal begravingen

De landelijk trend dat er meer crematies plaatsvinden dan begravingen zien we ook in de gemeente Raalte. Deze autonome ontwikkeling is van invloed op het aantal begravingen en de beschikbare capaciteit en de inkomsten voor de gemeente Raalte (minder grafrechten). De laatste jaren blijven de aantallen min of meer gelijk.

2. Natuur(lijk) begraven

Sinds enkele jaren is de behoefte om op een natuurbegraafplaats te worden begraven sterk toegenomen. Dit speelt ook binnen de gemeente Raalte.

3. Versterken duurzaamheid

We zien veel ontwikkelingen op het gebied van verduurzaming. Veel maatregelen zijn al in de bedrijfsvoering van het domein Beheer meegenomen als het gebruik maken van elektrische voertuigen en gereedschappen. Zeer kansrijk is het versterken van de biodiversiteit op de begraafplaatsen.

4. Resomeren

Bij resomeren wordt het lichaam opgelost in een groot stalen drukvat die gevuld is met heet water en kaliumhydroxide. Na afloop blijft er een wit poeder over (min of meer vergelijkbaar met as, na een crematie). In hoeverre deze trend zich voortzet is nog niet goed in te schatten. Als gemeente Raalte kennen wij hiervoor geen voorzieningen. Resomeren is nu nog niet wettelijk toegestaan. Een wetsvoorstel om dit mogelijk te maken is in voorbereiding.

7. Visie en beleid

Actualisatie van het beleid 2025

In dit hoofdstuk is weergegeven wat de gemeente Raalte wil bereiken met de actualisatie van het beleid.

Op hoofdlijnen zetten we het bestaande beleid voort. Dat wil zeggen dat we blijven kiezen voor een goede dienstverlening, voldoende capaciteit en het handhaven van de huidige beeldkwaliteit. We werken hierbij vanuit een nieuwe visie die als volgt luidt:

De begraafplaatsen zijn toegankelijk voor iedereen en kwalitatief goed onderhouden. Dienstverlening staat hoog in het vaandel. De begraafplaatsen zijn een plek waar men in alle rust kan herdenken, nu en in de toekomst.

Speerpunten nieuw beleid

Voor het nieuwe beleidsplan begraafplaatsen is een grondige analyse uitgevoerd. Dit vormt mede de basis voor het nieuwe beleid in samenhang met de trends en ontwikkelingen. Het geactualiseerde beleid kent de volgende 8 speerpunten.

1. We handhaven het huidige kwaliteitsniveau. Dat betekent dat het streefniveau grotendeels A is. Aandacht is nodig voor de kwaliteit van de paden en de omgeving van de as bestemmingen.
2. Waar mogelijk versterken we de duurzaamheid en in het bijzonder de biodiversiteit.
3. We creëren voldoende begraafcapaciteit, mede door in te zetten op een actief ruimingsbeleid. Met ons uitgiftebeleid willen we het opvullen van lege plekken tussen de graven bevorderen.
4. Voor het natuurlijk begraven onderzoeken we de mogelijkheden, eveneens binnen de grenzen van de bestaande begraafplaatsen.
5. Wanneer dit wettelijk mogelijk is bieden we op verzoek ruimte voor het bestemmen van de laatste rustplaats na het resomeren van een lichaam. Dit bieden we aan in de lijn van de asbestemming na een crematie.
6. We willen een goede informatievoorziening op de begraafplaats en de kansen hiertoe benutten.
7. We onderzoeken de tariefstelling en kostendekkendheid zodat bewuste keuzes kunnen worden gemaakt die passen binnen de ambitie en de financiële mogelijkheden.
8. We willen beschikken over actuele gemeentelijke regelgeving.

8. Realisatie van beleid, wat gaan we daarvoor doen?

In hoofdstuk 7 hebben we de speerpunten voor het nieuwe beleid benoemd. Die werken we in een onderlinge samenhang uit om zo tot uitvoering van het nieuwe beleid te komen. Dit is wat we gaan doen.

1. Handhaven huidig kwaliteitsniveau

Het handhaven van het huidige kwaliteitsniveau wordt doorvertaald bij het actualiseren van het beheerplan begraafplaatsen. Hierin zijn de arealen (kwantitatief) opgenomen en de inspectiegegevens (kwalitatief). De extra maatregelen die we willen nemen om de kwaliteit op orde te houden worden hierin eveneens opgenomen. Dat alles leidt tot een actualisatie van de (structurele) exploitatielasten en geeft inzicht in de benodigde vervangingsinvesteringen.

2. Versterken duurzaamheid en biodiversiteit

We onderzoeken op welke plekken de biodiversiteit kan worden versterkt en nemen dit op in het te actualiseren beheerplan begraafplaatsen. Overige duurzaamheidsmaatregelen krijgen een plek in de reguliere bedrijfsvoering van het domein Beheer.

3. We creëren voldoende begraafcapaciteit

Op de begraafplaatsen is nu voldoende capaciteit beschikbaar voor het begraven. Voor asbestemmingen wordt het keuzeaanbod opgewaardeerd en uitgebreid. Graven waarvan de grafrechten niet worden verlengd ruimen we zodat ze opnieuw kunnen worden uitgegeven. Hierbij zorgt de gemeente Raalte voor een 'schoon' graf. Eventuele stoffelijke resten van eerdere begravingen worden in een verzamelgraf begraven. Om de capaciteit ook op lange termijn te kunnen borgen passen we ons uitgiftebeleid aan. Ons streven is erop gericht zoveel mogelijk lege plekken tussen de graven te voorkomen.

4. Natuur(lijk) begraven

We gaan verkennen in hoeverre de gemeentelijke begraafplaatsen geschikt zijn of gemaakt kunnen worden voor natuurlijk begraven en onder welke voorwaarden dit dan kan. Hiermee beogen we ruimte te bieden aan een trend en wensen die we ook in de gemeente Raalte waarnemen.

5. Bestemmen laatste resten na resomeren

Wanneer resomeren wettelijk wordt toegestaan willen we, op verzoek, plekken aanwijzen op de gemeentelijke begraafplaatsen voor het bestemmen van de laatste resten na het resomeren. We doen dit in de lijn van het bestemmen van as na een crematie. Voor deze specifieke situaties bieden we maatwerk.

6. Versterken van de inzet op informatie en communicatie

Uit het participatietraject is naar voren gekomen dat graven soms moeilijk vindbaar zijn. Door plattegronden hiervoor geschikt te maken en op te hangen en door mogelijke digitale oplossingen zoals QR code, willen we hierin voorzien. Ook de bereikbaarheid van de begraafplaatsbeheerder willen we verbeteren, zodat de dienstverlening op een hoger peil kan worden gebracht en meer op persoonlijke wensen van nabestaanden kan worden ingegaan.

7. Actualisatie van de exploitatie begraafplaatsen

Binnen het product begraven kennen we verschillende diensten. Dit betreft de administratieve diensten, zoals het afgeven van een verlof tot begraven en de diensten die betrekking hebben op maken van een graf en de begrafenis. Daarnaast kennen de we diensten ten aanzien van het beheer en onderhoud van de gemeentelijke begraafplaatsen. In een onderlinge samenhang moeten deze bekeken worden, waarbij de kosten die we maken voor de inrichting, nieuwe voorzieningen en het beheer en onderhoud als bouwsteen kunnen worden meegenomen voor een integrale benadering. Dit alles moet leiden tot het actualiseren van de begroting, het herrekenen van tarieven en daarmee het kostendeckingspercentage. De financiële consequenties nemen we mee in de reguliere P&C cyclus.

8. Actualiseren van de gemeentelijke regelgeving

Op het gebied van de huidige gemeentelijke regelgeving zijn verschillende aandachtspunten geconstateerd. Het is nodig om de beheersverordening te actualiseren, evenals het uitgiftebeleid. Ook is inzet nodig voor het actualiseren en omvormen van 'nadere regels voor grafbedekkingen op de gemeentelijke begraafplaatsen' naar een uitvoeringsbesluit.

9. Aandachtspunten actualisatie van de exploitatie

In dit hoofdstuk van het beleidsplan begraafplaatsen 2025-2040 willen we inzicht geven in de exploitatie en hiervoor de aandachtspunten meegeven. Dit vraagt om een grondige aanpak. De onderstaande aspecten nemen we hierin mee.

Inzicht in kosten

De exploitatie van de begraafplaatsen kost geld. Daarvoor is in de begroting voorzien. Er is jaarlijks een bedrag beschikbaar voor de exploitatie van de begraafplaatsen waarbij de lasten in 2023 € 466.000 bedroegen. De baten in 2023 waren in datzelfde jaar € 193.000. Het dekkingspercentage lag op 41% in 2023. In 2025 zijn de lasten berekend op € 396.000 en de baten op € 210.000 waarmee de kostendekkendheid uitkomt op 53%. We zien, zoals op eigenlijk alle vlakken, een sterkere stijging van de kosten dan de gemiddelde inflatie die de gemeente hanteert.

De kostendekking van de begraafplaatsexploitatie is van een aantal factoren afhankelijk:

- het begraafplaatsbeleid (streefdoel en tarief) van de gemeente;
- het aantal begraafplaatsen en bijhorende oppervlakten dat de gemeente in beheer heeft;
- het onderhoudsniveau van de begraafplaatsen;
- het aantal voor onbepaalde tijd uitgegeven graven;
- de toerekening van de (overhead)kosten;
- het serviceniveau.

Bij een analyse van de bestaande begroting is een aantal aandachtspunten geformuleerd (zie hiervoor bijlage 1).

Benchmark

Om enigszins een beeld te vormen bij de hoogte van de grafrechten kan een indicatie worden gegeven dat de gemeente Raalte een redelijk gemiddeld tarief hanteert voor een grafrecht. Dit is vergeleken met gemeenten in de omgeving van Raalte. Het tarief voor het plaatsen van een urn is in de gemeente Raalte aanmerkelijk lager dan in omliggende gemeenten. Als kanttekening moet hierbij worden geplaatst dat de opbouw van de tarieven niet vergeleken is.

10. Ons actieprogramma

Ons actieprogramma voor de begraafplaatsen richt zich in eerste instantie op het uitvoering geven aan het reguliere beheer en onderhoud. Het dagelijkse werk dat gewoon doorgaat en iedere dag om inzet vraagt. Ook pakken we de onderzoeken op en bekijken we welke investeringen nodig zijn om de voorzieningen te vervangen of nieuwe aan te bieden. De onderstaande acties pakken we eveneens op waarbij nadere besluitvorming door het college plaatsvindt.

1. Actualiseren van het beheerplan begraafplaatsen

Deze nieuwe versie van het beheerplan dient als onderlegger voor het herzien van de exploitatiebegroting en geeft inzicht in de benodigde vervangingsinvesteringen. Binnen het beheerplan is daarnaast aandacht voor de organisatie rondom begraven (kwetsbaarheid, efficiëntie en toerekenen van de juiste uren aan het product begraven) en het herberekenen van tarieven die van invloed zijn op het kostendeckingspercentage. De punten 2 Versterken duurzaamheid en biodiversiteit, 3 het creëren van voldoende begraafplaatscapaciteit en 6 het verstrekken van de inzet op informatie en communicatie worden meegenomen in het beheerplan. Het college stelt het beheerplan begraafplaatsen vast. De benodigde middelen zijn hiervoor beschikbaar.

2. Actualiseren gemeentelijke regelgeving

Om het nieuwe beleid ook juridisch houdbaar te maken is een actualisatie van de gemeentelijke regelgeving noodzakelijk. Dit biedt ook een grondslag voor het in rekening brengen van grafrechten. Hiertoe worden voorstellen gedaan aan het college en de gemeenteraad (vaststellen van geactualiseerde beheersverordening en het uitgiftebeleid). Middelen hiervoor zijn beschikbaar gesteld.

3. Actualiseren van de exploitatie

Hoewel op hoofdlijnen het huidige beleid wordt voortgezet is het noodzakelijk om de exploitatie te actualiseren. Voorstellen voor het bekostigen van het dagelijks onderhoud en eventuele investeringen worden meegenomen in de eerstvolgende P&C cyclus. Voor het actualiseren van de exploitatie moeten nog middelen geraamd (eenmalig € 10.000).

4. Verkenning natuur(lijk) begraven

We starten in eerste instantie een verkenning van de mogelijkheden tot het natuur begraven op de drie gemeentelijke begraafplaatsen. Op basis van deze verkenning besluit het college om hier al dan niet verder mee te gaan. Voor dit onderzoek is voor 2026 al € 5.000 beschikbaar gesteld, aanvullend is nog een bedrag nodig van € 5.000.

Bijlage 1. Aandachtspunten herziening exploitatie en tarieven

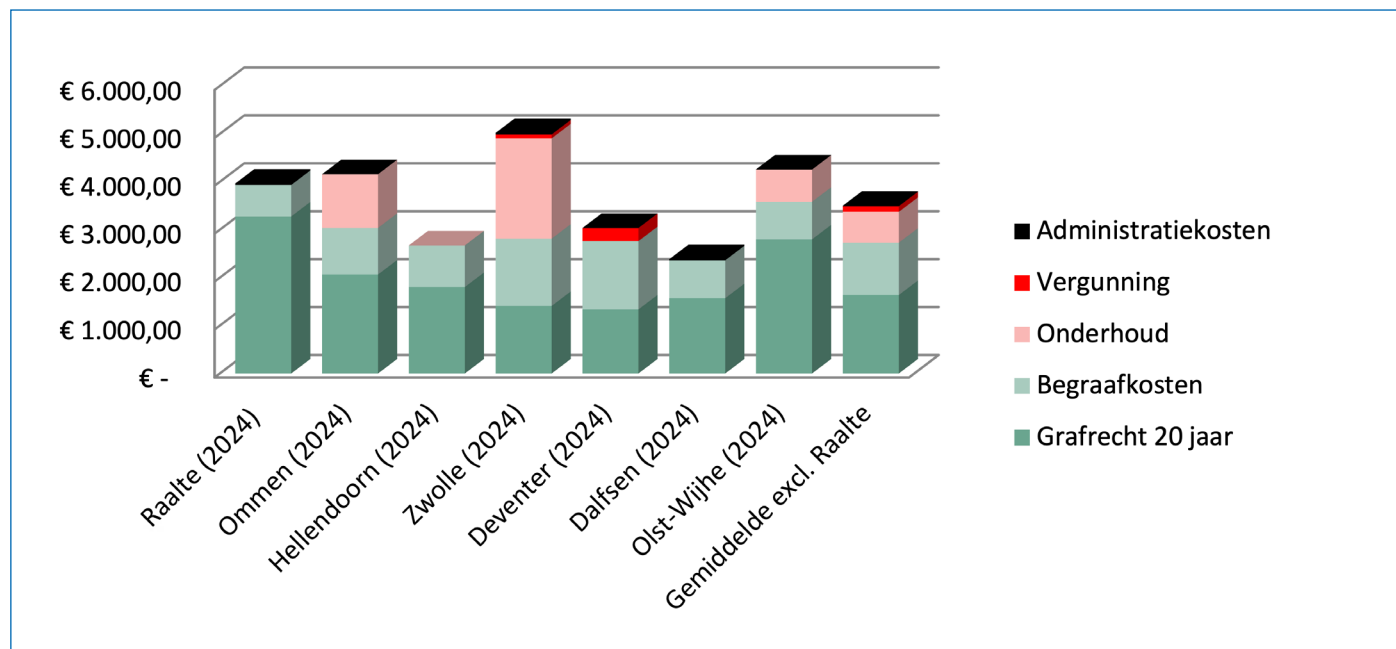
Bij een analyse van de bestaande begroting is een aantal aandachtspunten geformuleerd. Bij een herziening van de exploitatie en tarieven is het wenselijk de onderstaande aandachtspunten mee te nemen:

Het is niet inzichtelijk hoe hoog de tarieven moeten zijn om (in bepaalde mate) de kosten van de begraafplaatsen te dekken (ontbreken kostprijsberekening). Hierdoor is er geen onderbouwing van (het verhogen of verlagen) van de begraafstarieven. Zo bedraagt het tarief voor het bijzetten van een asbus/urn in een columbarium €178,30. Voor een bijzetting in een urnenmuur wordt er echter maar €29,80 geheven. Dit is een verschil van circa €150,-, terwijl de handeling vrijwel identiek is;

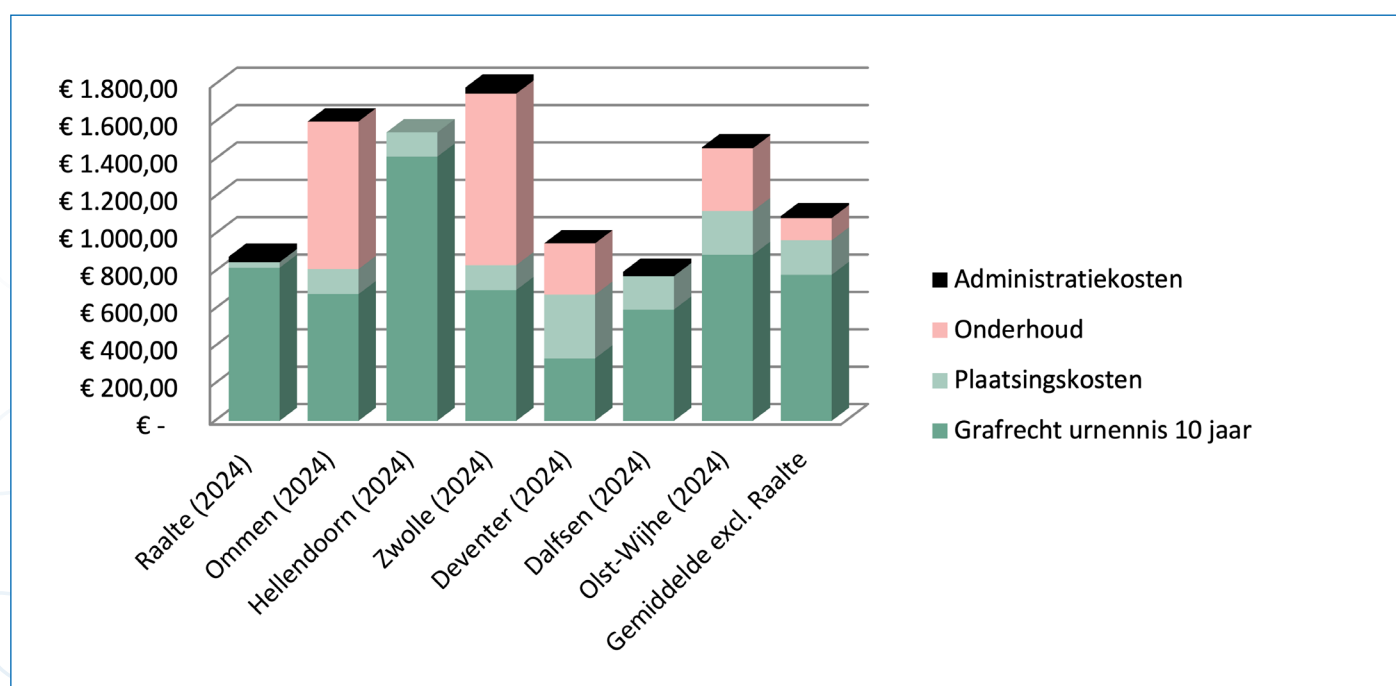
- Er wordt in het prognosticeren van de baten geen rekening gehouden met fluctuaties in bijvoorbeeld het aantal begravingen, asbestemmingen of verlengingen;
- Binnen de gemeente Raalte wordt er per fte €25.000,- aan overhead gerekend. Deze lasten worden echter niet aan het product begraven toegerekend. Dit zorgt voor een vertekend beeld van de kostendekking;
- Er is de afgelopen jaren geen budget voor het grootschalig ondergronds ruimen van graven opgenomen. Hierdoor is er sinds 2018 niet meer (grootschalig) ondergronds geruimd; Er is geen Meerjaren Investerings- en Onderhoudsplan (MIOP). Hierdoor ontbreekt het aan zicht op toekomstige (vervangings-)investeringen en grote onderhoudswerkzaamheden;
- Er is geen voorziening voor de begraafplaatsen;
- Ruim 80 respondenten willen het onderhoud van het graf aan de gemeente uitbesteden. Hier is echter op dit ogenblik nog geen mogelijkheid toe;
- Er worden wel kosten gemaakt voor het onderhoud op de Joodse begraafplaats ($\pm$ € 2.000,-), maar er staan geen inkomsten tegenover;
- Het aantal begravingen is gedaald ten opzichte van 2018. Hierdoor nemen de baten van de begraafplaatsen af. Hiermee komt de kostendekkendheid (verder) onder druk te staan. Het aantal begravingen is sinds 2019 stabiel.

Bijlage 2. Benchmark

Hieronder in beeld gebracht de benchmark van een particulier graf 20 jaar en particulier urnennis 10 jaar.

Figuur 2. Benchmark particulier graf 20 jaar. Het onderhoud heeft betrekking op het algemeen onderhoud van de begraafplaatsen. In Raalte zit dat verrekend in het grafrecht.

Figuur 3 Benchmark particuliere urnennis 10 jaar

Gemeente Raalte

Zwolsestraat 16, 8101 AC Raalte
Postbus 140, 8100 AC Raalte

T (0572) 347 799

E info@raalte.nl

W www.raalte.nl